

УДК 821.161.2-1.09Т.Шевченко:7.046.3:27-14

ТРИАДА АСТРАЛЬНОГО ДУХУ: ХРИСТОС – ШЕВЧЕНКО – УКРАЇНА

Степан МИКУШ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000*

Досліджено призначення України у «Кобзарі» Т. Шевченка, висвітлено роль
Правди і Волі як астральних символів Божої благодаті у житті українців і людства.

Ключові слова: Бог, Україна, Христос, Шевченко, Правда, Воля.

Тарас Шевченко, перефразовуючи вислів Марка Черемшини про Івана Франка, – це велике астральне тіло, яке освічує всю землю, а гріє всю Україну. Поезія Кобзаря – це український національний код минулого, сучасного і майбутнього України та людства, осанна мертвим, конституція для сущих і заповіт для прийдешніх поколінь. Шевченкові думи на перший погляд прості й зрозумілі, як букви алфавіту, та водночас таємничо загадкові, як блиск далекого сузір'я. Наші уста можуть до безконечності пити живу воду із Шевченкової криниці, а наші очі так і не побачать її дна, безкінечного дна його поезії. «Шевченка розуміємо настільки, – стверджував академік Іван Дзюба, – наскільки розуміємо себе, свій час і Україну в нім. І наша доба, як і кожна попередня, прагне наблизитися до розуміння Шевченка. Та, щоб краще збагнути його як нашого сучасника, треба повніше збагнути його як сучасника людей, проблем, суспільства середини ХІХ ст. Шевченко сам приходив у наш час. Але й ми повинні йти в його час. Тільки так між нами й ним глибшатиме взаєморозуміння» [1, с. 5].

У поезії Т. Шевченка закодовано наші національні цінності, наше минуле і наше майбутнє. Кажу «наше», розуміючи не тільки українське, але й перш за все майбутнє людства. Бо як інакше маємо розуміти такі світлі передбачення:

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люди на землі [4, с. 285].

От вам і вселенський масштаб поетично-пророчого зору: це і майбутня квітуча Україна, і майбутнє нашої планети, людськості. Коли це станеться – невідомо, може, і після другого пришестя Христа, сина Божого, але станеться неодмінно!

В одному інтерв'ю Оксана Забужко сказала: «Шевченко не говорив мовою термінів, він говорив мовою символів, мовою архетипів... Через Шевченка в нас є ключ до відчитання дуже багатьох речей, які інакше просто канули б у непам'ять».

А, може, над поетом і витала та Божа повинність сказати людям те, що буде зрозуміле у певному часі так, як плащаниця Христова, чекала майже дві тисячі років, щоб людина доказала істинність її вже тими засобами, які були недоступні попереднім поколінням. «Сім літ. Сокира божа ліс стинала...» – написав Тарас Григорович у вірші «У Бога за дверима лежала сокира». А ми собі нагадаємо, що вже сім тисяч років українці, чи, як на те пішло, наші предки (бо далеко не всі погоджуються із тією гіпотезою!) перші помолитися Богові, утвердили правду життя, виростили зерно жита, осіддали коня і промовили слово, яке стало основою всіх індоєвропейських (себто цивілізованих) мов. А потім, порушивши закони Божі, люди зійшли на манівці, і спокута прийшла аж на восьмий рік, восьме тисячоліття, і Україна – «святее сонечко» – почала сходити-підніматися... «І воскресне Україна»..., – у це безмежно вірив поет, ба, більше того, наш Кобзар, наш пророк мав якесь суперзавдання від Бога утверждати оту неземну ідею - призначення України на цій землі. Недавно прочитав у газеті «Україна молода» інтерв'ю капелана українського війська, що в котрий раз захищає від московської неволі не тільки Україну, а й Європу, весь цивілізований люд, про те, що перефразовую, війна за Україну не просто війна, – тут, на наших чорноземах, зійшлися в герці за людину Бог і Сатана, – і переможе світло, Бог, правда божа:

Ми віруєм твоїй силі
І духу живому.
Встане правда! встане воля!
І тобі одному
Помоляться всі язики
Вовіки і віки («Кавказ») [4, с. 142].

Але чому, запитує поет, на Україні і в світі й досі «Течуть ріки, кровавії ріки?» Чому, запитуємо і ми себе за Т. Шевченком, Україна має пережити нелюдські голодомори, безкінечну гайдамаччину, навали воріженьків і «добрих» сусідів?

У своєму житті і творчому поступі Т. Шевченко стояв на колінах перед двома величинами: це Бог і Ісус Христос, посланець і Син Божий, і це – Україна. Поет, вставши навколішки перед Богом і «голову схиливши в руки», ревно сповідується за нас і Україну. Та від безсилля перед Всевишнім і нескінченні муки Батьківщини ревно і навіть гріховно, як для нас смертних, запитує:

За кого ж ти розіп'явся,
Христе, Сине Божий?
За нас, добрих, чи за слово
Істини... («Кавказ») [4, с. 143].

І тут Т. Шевченко надзвичайно коректний і мудрий, бо, каже поет «розіп'явся», а не «розіп'яли»: адже Христос свідомо пішов за людство на муки, очищуючи його від гріхів. Оці, нібито випадки проти Бога (а це ж насправді навіть не докори Ісусу чи Богові, а благальний стогін перед Всевишнім за Україну), радянська ідеологія із завзяттям і радісним писком трактувала, як атеїзм Т. Шевченка. Ось, бачите, як Кобзар ставиться

до Бога! Та ні, зовсім ні! «...Шевченко, – розтлумачує наш мудрий Іван Дзюба, – вважає, що людинолюбну істину християнства спотворено; що первісне євангельське християнство розкололи “лжеучителями”; що церкву Христову (за найменням) зробили засобом духовної та фізичної (соціальної) влади над людьми й придушення вільної думки; що церковний моральний фальш обертається і фальшем естетичним. Це не якісь випадкові слова, сказані «під настрій»; це ті погляди, які простежуються в усій творчості Шевченка і буквально вситраждані ним. Але вони говорять не про зневіру, а про жадання очищення віри від спотворень, що їм внесли за кільканадцять століть “лжеучителі” і людська практика» [1, с. 574].

Усіма фібрами душі Т. Шевченко прагнув до перемоги добра над злом, правди над неправдою. Правду, волю, добро він підніс до зоряного неба, зробив їх символом астрального духу, духу Всевишнього: «Мусить бути правда між людьми, бо сонце встане і оскверненну землю спалить». Образом сонця, як життєдайної космічної енергії, як ласки божої, опромінений весь «Кобзар». У ньому слово «сонце» ужито 76 разів у різних, звичайно, модифікаціях і значеннях. Христос – 25 разів, місяць – 20, а серце аж 103 рази. От за кого думав поет! За людину, за її щастя! Більшого поета-людинолюбця, поета-страждальця за людські гріхи і вимолюючого перед Богом щастя на землі, здається, і не знайти в історії людської культури.

Останнє тисячоліття для України – це межова, екстремальна, патова її ера, у якій завжди стояло питання буття і небуття українського народу. І то історія народу, який дав людству цивілізацію, перше письмо (Кам’яна Могила), посіяв зерно, винайшов колесо й осідлав коня. Та ні, кажуть наші «друзи», що ви вигадуєте, не було такого! Ви гілка братів зі Сходу, і Київська Русь не ваша, а спільна (читай – московська), а ви із чотирнадцятого століття... «Брешеш, людоморе», – прорік поет. Бо де ж знаходиться Кам’яна Могила, а на її стінах-печерах і перше письмо у світі, яке розшифрували Кифішин і Шилов, в Америці, на Близькому Сході чи на Україні!? Тому так і спотворили наші літописи, нашу історію «той перший, що розпинав нашу Україну, А вторая доконала вдову сиротину» («Сон»).

Питання бути чи не бути Україні, її народу, як не боляче про це казати, стоїть на порядку денному і сьогодні. Тому Т. Шевченко, як оголений електричний дріт, так різко і боляче реагував і тяжко стогнав: «За що тебе сплюндровано, | За що, мамо, гинеш?»

Чи знав Тарас Григорович первопричину недолі України? Однозначно – знав, а тепер і ми знаємо... Основна причина – Росія, її експансія і жорстокість, чорна тьма і нелюдськість. Тому весь «Кобзар» все життя і творчість Т. Шевченка пронизані невгасимим полум’ям спротиву московству, як основному і безпосередньому чиннику всіх бід України, бо «... він руку простягає, | Мов світ весь хоче загарбати» («Сон»). Історія Росії, виявляється, – це історія безперервних воєн. Можна на пальцях перерахувати, скільки літ вона не воювала за останні двісті років, не загарбувала, не закоувала у кайдани інші народи. А як ця «тюрма народів» за Рейганом, американським президентом, по-фарисейськи виспівували «Хотят ли русские войны?» За радянської чорної доби було прийнято всі біди скидувати на царизм, не чіпаючи, крий, Боже, російського народу. Сьогодні Божа десниця, хоч і високою ціною, ціною багатотисячних жертв зняла полу-

ду із очей світу – всі побачили «старшого» брата у всій «красі і величі». Виявляється не тільки «хотят русские войны», а й більше вісімнадцяти відсотків підтримують загарбання України.

Тарас Шевченко не тільки Благовіст України, а й речник людства. Хто із світочів людської культури міг так пророче сягнути:

Встане Україна...
І світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти! [4, с. 135].

Тому, на думку Сергія Піддубного, «В жодному разі не можна будувати на Шевченковій могилі церкву, бо для нього був єдиний Бог – Правда і Україна. Збудуймо Україну – ось найвеличніший пам'ятник, що його треба звести в ім'я Тараса!.. [2, с. 241].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість / І. Дзюба. – Київ, 2008.
2. Піддубний С. Код України-Русі / С. Піддубний. – Тернопіль, 2013.
3. «Україна молода».
4. Шевченко Т. Кобзар / Тарас Шевченко. – Київ, 2001.

*Стаття надійшла до редколегії 30.01.2017
Прийнята до друку 22.02.2017*

TRIAD OF ASTRAL SPIRIT: CHRIST – SHEVCHENKO – UKRAINE

Stepan MYKUSH

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000*

Vocation of Ukraine in «Kobzar» by Taras Shevchenko is analyzed in the article, the role of the Truth and Freedom as astral symbols of God's grace in life of Ukrainians and humanity is elucidated. Taras Shevchenko is a big astral body which illuminates the whole Earth and warms the whole Ukraine. Poetry by Kobzar is a Ukrainian national code of the past, the modern and the future times for Ukraine and humanity. Shevchenko's dumas are simple and clear as letters from alphabet, at first sight, however they are simultaneously mysterious and enigmatic as the light of distant stars. Our mouths can endlessly drink healing water from Shevchenko's well, and our eyes will never be able to see its bottom, endless bottom of his poetry. Our national values, our past and present are coded in Shevchenko's poetry. In his life and creative progress Shevchenko kneeled only before two magnitudes: God (Christ) and Ukraine.

Keywords: God, Ukraine, Christ, Shevchenko, the Truth, Freedom.